

carienses transivit, eodem munere decoratus. Regebat urbem Episcopus Michael Anselmus Alvarezius Abrevius, is idem, quem supra demonstravimus, apud senem avunculum Angelopoli olim commorari. Ab hujus conspectu, quantum pro munere dabatur, eripiebat se se, fugiens nimirum honores, et benevolentiae signa, quibus Pontifex ipsum prosequabatur. Ea tamen fuga, quae nulli manifesta non erat, plus nominis fugienti attulit, quam honores ipsi attulissent. Quod sane venerandum nomen adaugebant praesertim religiosa ejus modestia, cunctis urbis ordinibus probata sapientia, indefessa pro ministeriis alacritas: orabat enim e suggestu, assidue sedebat ad poenitentiae judicium, in domestico silentio facilis praestabat se consulentibus: ut verbo dicere possimus, paratum semper illum unicuilibet inservire, nunquam cessare a laboribus. Annum functi erant Anticarienses tam praestantium virtutum homine, cum de re Jesuitica in illis regionibus actum est. Septimo Kalendas Julias, anno sexagesimo septimo saeculi currentis, Janitor Collegii summo mane Nicolaum monet, nuntium adesse Regium, qui ad Rectorem jubebat se introferri. Occurrit ille nihil pavidus, ex ejusdem nuntii voluntate Socios omnes imperat congregari; decretum de exilio legitur; obtemperatur. Inde ad calculos vocatus Nicolaus, diem egit integrum in reddenda ratione de domus proventibus, et ea quidem serenitate vultus, qua venientem quemque solebat excipere. In permo-
lesto

lesto ad Veramcruce[m] itinere, atque in ejusdem urbis diversorio mirum erat, qualem religiosa dulcedine, ac Sancti Spiritus gratia plenam eloquentiam effunderet, pro Sociis afflictis, aegrotisque sublevandis. Ea tamen ad paucos menses: tantis enim debilitatum laboribus extremus morbus, quod postea narrabimus, occupavit; Deusque misericors maturo jam ad caelestem patriam viro futura tempora condonavit.

Atque ea fuit externae vitae Nicolai series; cujus venustior apparebit imago, ut singillatim virtutes animi contemplemur. Harum maximam, quae charitas in Deum est, summo conatu effecit, ut prae caeteris foveret omnibus: et, quod praecipuum Divini amoris fundamentum est, odio maximo habebat peccatum. Hoc sane odium assidue in sermonibus familiaribus ad discipulos promovebat; et quadam die apud illos ipse testatus est: *se quotidie ad horam dimidiam, ut minimum, commentationi vacare de horrenda peccati foeditate*. Plane conspiciebatur fructus in illa immaculata conscientia, quam summis extollunt laudibus, qui pro confessionibus illum audierunt. Ex his unus haec ad me sincerus asseruit: *Erat eo proba, et integra conscientia, ut noxam vel levissimam nunquam scienter admitteret*. Nihilo tamen secius ut a criminis vel umbra quamremotissimus esset, quotidie ad poenitentiam accedebat. Loquebatur de Deo fervidissimis vocibus; et cum de vita danda pro Numine verba faceret, ita vultu accendebatur, ut notum esset audientibus,
quam

quam ardenti flagraret desiderio, in Majestatis Divinae confessione vitam ponendi. A tirocinio magni aestimare didicit Nierembergii codicem, cui titulus, *Vita Divina, et iter ad perfectionem*: cujus pia cogitata in quotidianis effundebat sermonibus, atque ad illorum normam formabat tum suamet opera, tum eorum, qui ab se quaerebant vel solatium, vel consilium. Inde quidem perpetua voluntas nihil a Divina recedens, quam basim dixero immutabilis illius vultus, prospera juxta, atque adversa contingerent; quorum omnium auctorem cogitabat secreto Deum. Non leve dedit indicium, quantum suam cum Divina voluntas conveniret, cum Anticariensis Collegii Rector exilii legem audivit mire tranquillus, tanquam de re ageretur, quae sua nihil interesset. Neque toto illo tempore, quo cum afflictis recenti perturbatione Socii duravit, vel leve unquam ab ejus ore verbum excidit, quod querimoniam redoleret, unum calamitosis rebus proponens ad familiares remedium, quod Divinam Voluntatem venerarentur, quae gloriam suam per sociorum afflictiones quaerebat. Regius ipse Minister, qui Anticariae decretum exilii tulit, adeo miratus est facilem obedientiam tranquillissimi Nicolai, ut hanc egregiis laudibus efferens, ad Mexicanum Praetorem significare litteris non dubitaverit. Hancce cum Deo amicitiam ut quamstrictissimis vinculis aeternaret, matutinam horam sacrae commentationi destinatam nullo unquam casu praetermittere datum est; cui etiam, pro-

ce-

cedentibus annis, vespertinam aliam adjunxit. Orabat semper genibus flexis, capite ad pectus inclinato, brachiis in crucis modum dispositis; atque ita velut a mente omnino raptum illum, quotidie se reperisse anno toto Sacerdos testatur, cui munus fuit olim Angelopoli cubicula invisendi Sociorum ad horam meditationibus constitutam. Octo illis diebus, quos aeternis rebus mentevolvendis destinare quotannis imperabamur, solícite custodiebat se se, laetusque in optata solitudine, pro fructu ad annum insequentem pias, admodumque solidas cogitationes, atque in se decreta parabat; quae in secreto mentis agitans, quidquid unquam accideret, ad rerum humanarum contemptum, Deique unius amorem excitaretur.

Quo firmiter in Theologicae Fidei principiis roborari posset, atque alios ad se venientes nullo erroris periculo erudire; impensissimam dedit operam Theologiae, quam appellant Dogmaticam; idque semper in opinionibus propugnabat, quod propius accedere arbitrabatur tum ad pietatem, tum ad obedientiam, observantiamque in Catholicam Romanam Ecclesiam; nihil sibi curans de aucupando Sapientis nomine, dum rectis posset doctrinis Ecclesiastica jura sustentare. Sensus etiam ipsos, quae poterat, omni ratione juvabat, ut Fidei veritati assuescerent: propterea quoties pompam funebrem transire per viam audiret, continuo fenestram adibat spectaturus, intentisque oculis cadaver considerans, concionem dicebat illam sibi effi-

F 4 ca-

cacissimam. De morte, ac rebus omnibus, quae praecedunt, quae subsequuntur, eo familiariter, tantaque verborum vi, et alacritate loquebarur, ut plane intelligeretur, assiduam cogitationis materiem sibi esse tetram illam, sed necessario credendam veritatem. Fide credebatur religiosus, adorabatque pius arcana incomprehensibilia, quae in Missae Sacrificio Sacerdotes instaurant. Hanc tanto animi fervore quotidie celebrabat, tam gravi et in gestu, et in verbis dignitate, ut qui attente animadverteret, excitaretur profecto ad Mysterii Fidem. Tumore ad genam in deformitatem horribili, dum Goathimalae immoraretur, laboravit; nec tamen idcirco a Sacro peragendo abstinuit. Per itinera, ne ab hoc animi solatio impediretur aliquando, cuncta secum necessaria importabat. Biduo fecit olim milliariorum iter ad nonaginta, eo duntaxat nomine tantam defatigationem insumens, ut celebraturo rem sacram postridie commoditas esset. Utique suspicati sunt quidam, pietatem hujusmodi praemio tunc donatam a Deo: nam quod iter ea celeritate fecisset, opportunus venire potuit, ut pararetur imminens ruina sphaeristerio puerorum in Divi Ignatii Seminario, quod ille Rector gubernabat: sane si tardius hic adventasset, tectum ex peritorum sententia sine dubio ruebat, fortasse nonnullorum extremo periculo, qui debuissent inibi reperiri. Postquam Missam celebraverat, gratias acturus, alteri sacrificanti intererat. Sacerdotales preces aut
stans,

stans, aut nixus genibus intentissimo fervore solvebat: quod facere gaudebat interdum coram Eucharistico Numine. Diu, noctuque frequens erat in Sacratio domestico, nec unquam cubitum ibat, nisi prius lampadem curaret, ne lumen sacrum noctu deficeret. Ubicumque regere alios datum est, curavit maxime de altarum, et sacrae suppellectilis nitore; quam suppellectilem, ubi facultas non deerat, voluit etiam magnificenter decoram. Angelopoli Sodalarum Deiparae Praefectus inaurare fecit sumptibus magnis, et solemniter dicavit Mariae Virgini altare pulcherrimum.

Assidui juxta, et mirabiles christianae Fiduciae fructus inter virtutes fuere Nicolai: nec alio sane, quam hoc solido fundamento nitentur in tot, tamque arduis, et magnificis aggreudiendis. Aedificium illud vere sumptuosum in Divi Ignatii Seminario non utique cogitasset, redum ad perfectionem deduxisset, nisi vir omnino magnanimus. Nec quod tantas in opere extruendo pecunias insumperit, misere vexavit alumnos in sordida parsimonia; quin potius ita eosdem laute, ac genere tractavit, ut postremis Mexicanae Provinciae temporibus meminissent adhuc, atque hoc nomine Rectorem Nicolaum laudarent, qui sub eo fuerant alumni. Et quod mirum, cum brevi post tempore munus deposuisset, nullo aere alieno grave Seminarium reliquit. Id scilicet homini solemne semper, ut sibi subditos, quantum liceret pro religiosa paupertate, haberet magnifice;

fice; atque in providendo ipsorum necessitatibus, ea se gereret ratione, quae prorsus digna esset pecuniosi Principis. Nec ob inopiam Collegii, cui praeerat aliquando, minus fuit cum Sociis liberalis, nec se praestitit confectum angoribus, nec aegestatem undique venditavit. Aperte aiebat, oppigneraturum se, atque etiam divenditurum totam Collegii supellectilem, cujus pretio subditis abunde consuleret: quod si nulla sibi reliqua esset ipsis consulendi ratio, ejusdem Collegii claves Provinciae Praesidi missurum, qui Praeses pro Domino laborantibus, ut par erat, provideret. Providit adeo copiose Deus, ubicunque ille Rector moratus est, ut Socius quidam, cui notae penitus erant rationes proventus, et expensae in Anticariensi Collegio, haec testatus ad me sit. *Equidem mirabar, unde pro sumptibus quotidianis pecunias eliceret; cum liquido constaret alias, pro domesticis necessitatibus nihil unquam ab exteris flagitasse.* Sed nimirum erat illi thesaurus in magnanima fiducia, qua firmissime sperabat, suorum indigentiae nunquam non consulturum Deum. Cum praedictam Anticariae domum gubernare missus est, ad breve tempus extinuit, tum quod Collegium magno erat aere alieno obrutum, tum praesertim quod solvendo non esset redditus, qui pauperibus familiis ex pecunia debebantur, quam moriens praedives quidam Jesuitarum curae commiserat. Et fuerat iste opulentus, Emmanuel Fiajus, virtutibus etiam clarissimus, qui postquam Sociorum Collegium, in ruinam ver-

gens,

gens, magnifice reparavit; ingentem aliam pecuniae summam ad civitatis mercatores collocavit; ex cujus pecuniae proventibus, quos exigere Socii curarent, tres et triginta Virgines, ob Christi annorum memoriam, quotannis ad Sancti Francisci Borgiae solemnia, tercentis aureis donari singulas testamento reliquit. Sed cum illi redditus magna ex parte periissent, Anticariensis Collegii gubernatio difficilis inprimis habebatur. Ad Deum confugit Nicolaus, atque exinde in eam devenit fiduciae magnitudinem, ut ab ejus ore quandoque exciderit, id sibi in secreto cordis dictum ferme audivisse: *Nihil timeas; hoc enim munus cum honore absolves.* Utique postquam exul Anticariam reliquit, solebat ille dicere: *Ecce intelligo, cur honorificus ab officio exitus praenuntiatus mihi sit.* In eadem Anticariensis domus inopia, siquem subditorum aut vestitu, aut pecunia donaret civium quisquam, dolebat vehementer, atque interdum pro potestate imperabat, ne tale quidpiam ultra admitteretur; id insuper generosa liberalitate promittens: *Paratus equidem sum, quidquid vobis opus fuerit, ministrare.* Is tamen ipse post latam exilii legem perquamfacilis fuit, ut Socii reciperent, quidquid ipsis charitatis titulo benefici obtulerunt: nihil enim reliqui erant communes proventus, qui penuriae uniuscujusque consulerent. Cum parentaret Josepho Figueredo, quem diximus Goathimalensium Pontificem, maxime curavit, orbi patere universo justum amorem, observantiam, gratumque animum Socie-

cietatis erga benemeritum hominem, cujus exequias magnificenter instruxit. Porro justa haec pro munere faciens, indulgit etiam ingenio; quo quidem erat ita generoso, et liberali, ut plures de ipsius interrogati virtutibus, in hanc sententiam convenerint: *Videbatur ille ex opulentorum Principum natus genere*. Propterea quantumvis magni ubique aestimatus, quamplurimis, ut ita dicam, opprimeretur muneribus, nihil tamen apud se retinebat: cuncta enim collocabat sua in sublevandis pauperibus, hoc tantum ordine, ut primi essent suae charitatis creditores, qui primi erant necessitate, vel quibus alias grati animi causa teneretur. Hic profecto Nicolai gratus animus virtus erat nota omnibus, quam fortasse quis diceret primum in ejus corde locum obtinuisse; nisi tot, ac tam egregiae confluisent; perfectum hominem formaturae. Nunquam oblitus est, hunc, aut illum sibi fuisse aliquando beneficium; curabatque qua poterat, tum paribus, tum superioribus officiis pro iis, quae sibi praestita fuerant, remunerari.

Charitate in homines erat, quanta is esse debet, qui in sacro ministerio conciliandi Deum hominibus constitutus est. Atque hos trifariam amabat: nam et ipsorum honori fidelis consulebat, et bono corporis opitulabatur misericors, et animi salutem ferventissimus procurabat. Nunquam alienum nomen laesit, nec erratum hominis in familiaribus colloquiis ab eo audisse, ullus est, qui meminerit. De sibi subditorum noxis nec ad intimae consuetudinis amicos, nec

ad

ad Superiorem ex postulabat; sed ipsemet corripuit, quae animadverterat. Quidam tam juste, quam humaniter ab illo increpitus, intemperanter effudit iram; ad cujus verba obmutuit Nicolaus, tanquam Superiorem audiret. Indecum, exacto triennio, fluctuaret anceps, num succedentem sibi in munere certiolem faceret de hominis ingenio, ut iracundo cautum se praestaret; nec id facere vellet, nisi ex alieno consilio; amicum in longinquo positum interrogavit, suppresso tamen rei nomine, ut ejus honori parceret. Siquis ab se corrigendus esset noxius, graviter, et sedate agebat, inprimisque verborum acerbitatem removebat. Imperatus olim a Provinciae Praeside, ut quendam sibi subditum publice more majorum objurgaret; perquam comiter id fecit, simpliciter exponens imperium, et noxam; nec alio, adjunxit, opus est, pro viro religiosae pietatis, in cujus laudes postremo declinavit. Mirum erat audire Nicolaum, cum ad longum tempus cum quolibet gentium ordine perhumana, et lepida colloquia protraheret, quin ad foecundam illam de alienis factis materiem deveniret unquam; nec etiam ad justis doloris causas, quae in tanta rerum vicissitudine, ac munerum varietate frequentes illi contigerant. Pollebat ingenio facili admodum, jocosisque salibus prompte feraci; unum tamen videbatur ignorare satyrae artificium. In providendis corporis necessitatibus, amabat eximius homines; qui certe assidui, fidentesque illum conveniebant, in cujus dulci

na-

natura reperiebant et facilem aditum, et votorum expeditionem. Nec ea tantummodo praestabat auxilia, quae confestim usu evanescerent: nam ubi bono corporis bonum animi conjunctum existimavit; ut perpetuo charitatis alienae beneficio fruere aliquis, rogare non distulit viros et pecuniis, et dignitate potentes, apud quos magni habebatur ejus commendatio. Plures fuisse, asseverat Socius quidam, quos hac diligenti charitate Nicolaus adjavit, a teneris illos fovens, donec vel ad gynaecea Virginum, vel ad Sacerdotes collocaret. Quidam alius cum casu audiisset, foeminam esse adeo egentem, et nudam, ut ad multos continenter annos Missae non interfuisset, puellamque habere, matrimonii fructum, quae jam pubes, ipsa de causa, nondum novisset sacras aedes; misericordia commotus ad Nicolaum confugit. Et hic ferme ostiatim emendicans apud foeminas opibus polentes, vestesque laceras humiliter postulans, tantum denique habere potuit, quo nudas in praesenti contegeret, ac postmodum obtentis aliis pecuniis, charitatis nomine, sustentaret. Hinc frequentes ad templa fuerunt, ad poenitentiae tribunal, ad Eucharistiam; puellaque post paucos menses, benefico Nicolao ad extremum usque interveniente spiritum, feliciter innocentem efflavit animam. Qui tantam dabat operam sublevandis corporibus; enixius, ac ferventius juvandis animis intendebat. Confluebant ad illum domi, forisque vocabatur assidue pro scelera confiteri petentibus: cujus quidem laboris

ris incredibili voluptate fructus comparavit uberimos. Ipsum cogebant Pontifices, ut pro eodem exercendo munere Sanctimonialia adiret, quae flagitabant, ac precibus urgebant ubique Nicolaum; utpote cujus noverant et consilium prudentissimum, et patientiam in mulierum querimoniis audiendis, et solertiam in scrupulis evellendis, qua majorem ne possent quidem excogitare. In dicendo e suggestu, aut erat, aut certe videbatur eo robusta constitutione, ut nullo posset opprimi labore. Ubicunque illi contigit pro munere, sacras ad populum orationes distribuere inter Socios, quanquam officii ratione deberet esse immunis, abundantius onerabat se se: atque eas quidem sibi segregabat, in quibus esset tum plus operis, tum minus honoris: ut propemodum videretur mortalibus humeris pondus immensum. Goathimalae cum esset Rector, provinciam dierum aliquot sibi assumpsit in Christiane erudiendis, atque ad justum supplicium comparandis facinorosis tribus, qui publico detenti carcere, capitis damnati erant. Quod nisi interea Nicolaus Anticariam immigrasset, destinatus ibi Sociorum Moderator; incertum sane, num illi sors contigisset, quae post mensem contigit Christophoro Villafannio: hic enim Socius cum in supplicii pervigilio ipsis reis, in sacello carceris inclusis, de more adesset, paulo post meridiem ab eisdem crudelissime occisus est. Atque illi quidem post horrendum facinus, obserato intus ipso, in quo asservabantur, sacello, desperata ferocita-

citare negabant se committi militibus, ab urbis Praefecto illic immissis: quorum tandem reorum unus, et alter plumbo lethaliter trajecti sunt; tertius passis manibus misericordiam imploravit, atque ante Solis occasum in fori patibulo poenas dedit. Neque iis duntaxat intendebat Nicolaus oneribus, quae suis ipse humeris ultro imponebat, utilitati animorum consulturus: extra domesticas etiam aedes persaepe orator invitabatur. Et quanquam tot, ac tam diversae naturae occupationes urgerent hominem, nunquam non fuit exceptus plausibus apud eloquentiae peritos. Ex communi horum suffragio, quantumvis ipso invito, typis mandata fuit laudatio illa funebris, quam de Pontificis Figueredi virtutibus pronuntiavit.

Longe tamen fuit, quod hujusmodi plausus, et communis omnium probatio fecissent illum animo tumere. Severus Aristarcus in semet suas a natura dotes, et studio comparatas virtutes mirifice despiciebat. Et cum plane ex animo loqui noscerent omnes, nec lateret alias, illum esse justum rerum aestimatorem; unum errare, aiebant, quod crederet se, qui non erat, atque id ipsum persuadere caeteris conaretur. Si quando, se praesente, de collatis in ipsum honoribus, et bono ejus apud omnes nomine, sermonem quis faceret; jucundum erat audire, quanta de his jocaretur, et quam lepide in summet irisionem omnia vertere tentaret. Si conviciis impeteretur, demissus opponebat silentium; et non repercussa, frangebatur ira. Magister
phi-

philosophiae cum matutinas theses de more propugnaret, quidam fuit, qui objiceret non tam rationes litterarias, quam convicia in Magistrum, quem imprudentem dixit, quoniam thesibus praefixisset illum diem, pro ejus vespera, nulli non cognitum, se in templo solemnibus occupatum. Ad suum ille confugit silentium; quod ita placuit universis, ut post dies paucos, cum iterum Nicolaus in arenam litterariam Magister procederet, fuerit alter, qui summis laudibus ipsius modestiam, atque animi moderationem extolleret; idque dixit, se facere sui Superioris jussu, qui primi illius liberiolem sermonem minime probaverat. Ad isthaec Magister, laudum, quam conviciorum intolerantior, quam plurimis vicissim certavit officiis, nec cessabat ab excusanda illa, quam appellavit scholae fervoribus assuefacti hominis inconsiderantiam levissimam; atque ita bonum ejusdem nomen incolume tueri totis ingenii viribus conatus est. Demissus accedebat ad Subditorum sedandos animos, veniamque deprecandam, si quis ob admissam culpam ex munere objurgatus, male habitum se existimabat: *Id enim, modestus aiebat Superior, ab exiguo meo venit ingenio: caetera quidem nihil dubitate, unum mihi esse animum, ut imposito muneri satisfaciam; neque vero quoniam noxam reprehendo, vel minimum idcirco de bona existimatione amittitis apud me.* Sereno etiam audiebat vultu, cum animadverti aliquid in sua ratione agendi moneretur: et si justa esset monitio, continuo rem emendabat; nec se excusabat, si injustam crederet.

Socius fuit quidam, qui quoddam Nicolai Rectoris factum tanquam emendandum proponeret in conventu domestico: et res erat ea ipsi Nicolao, qui faciebat, laboris maximi; Sodalibus manifesti emolumenti; agentibus extra domum religiosi exempli. Vix tamen audit, id male acceptum; nihil se tale commissurum unquam, pollicitus est. Suos ingenii partus, quanquam inter primos doctrinae Magistros haberetur, illorum subiciebat iudicio, qui se longe inferiores profitebantur: et siquid emendandum ii crederent, ad ipsorum arbitrium immutabat. Cum Magister ex officio argumentaretur, mirabili quadam rationum efficacia propugnantes urgebat; cessabat enimvero, cum proxime succubituros animadverteret. Tradens pueris philosophiam, octavo quoque die coram ipsis recolebat, quae per hebdomadem totam dictaverat; nec erubescere palinodiam canere, siquid in illis ab se scriptis corrigendum existimaret. Argumentatione audita in thesim ab se defensam, mire sincerus respondit aliquando: *Maturius rem perpendam; nunc enim difficultatem solvendo satis non sum.* Nec puduit olim apud quosdam dicere: *Hodie argumentanti alumno quid responderem, prorsus non habui; cum saepius operam dederim illi intelligendo proposito.* Theologiae Magister propugnanti juveni interfuit, qui sibi prothesibus Mecoenatem elegerat Dominicum Alvarezium, laudatum jam Angelopolitanum Pontificem; in cuius laudes, qui argumentabantur, vergebant, quis patria, quis latina lingua, quis

car-

carmine, quis oratione soluta, quis etiam hoc, quis illo metro. Et Nicolaus eisdem usus et lingua, et sermone, et metro, nihil paratus unicuique respondit; rationibus ipsis, atque interdum vocibus, valentiori tamen efficacia propositis, Mecoenatis virtutes, et dignitatem extollens. Re tota desinente, miratus admodum Dominicus, Magistri elogium intexuit; qui sane reboantium plausuum, et promeritae gloriae intolerans adeo fuit, ut ab adstantium conspectu clam effugerit, nec inde ad gustationem per bellaria, congelataque sorbilla comi officio dari solitam disputantibus, comparuerit. Quam autem hic vitare gloriam omnino haud potuit; declinare alias obtinuit, oppido diligenter auctorem se occultens celeberrimi scripti. Puella genere illustri cum pecunioso juvene, sed nobilitate non aequali, sponsalia contraxerat: quae vix cognita, cum rescindenda vellent Parentes Virginis, a Pontificis Mexicani Vicario, qui celebrandis nuptiis favebat, municipali jure ad Angelopolitanum appellarunt. Is, auditis partibus, cum impediendum matrimonium pronuntiasset; ad Regium Mexici Senatam, parte altera provocante, res integra devoluta est. Et pendere Senatores pro sponsalibus videbantur; et rumor undique de iudicanda lite, nupturaque puella ferebatur; cum ab Angelopolitano Iudice scriptum comparuit, paucis quidem verborum lineis, eo tamen rationum pondere, ac Juris Canonici cognitione, ut cum in iudicium Senatores venerint, nemo non sub-

G 2

scrip-

scripserit Angelopolitani sententiae. Omnino tunc incertum, quis tanti scripti fuisset Auctor: sciebat Nicolaus, qui, nullo teste, adlaboraverat; sciebat Pontifex, sine dubio rogatus, ne rem palam faceret; sciebat etiam quidam alius, optima fide Sacerdos, qui post Nicolai mortem rupit silentium. Hoc eodem silentii propugnaculo ab honoris insultibus tuebatur se se, quoties ab eo Pontifex pro amplissimae dioeceseos regimine consilium exquireret. Inter haec nunquam ab alio ministrari sibi patiebatur: ipse cubiculi sordes everrebat, atque a culina calidam manu portabat, coccolatum dissoluturus. Vultu semper demissus erat, cum incederet, cum familiariter verba faceret, cum concionaretur. Ad poenitentiae tribunal accedens, iis in semet vocibus utebatur, ut testetur, qui quandoque audivit ipsum Sacramenti Minister, tota hominis verba demissionem animi redolere. Fuit olim quidam invidus, qui ad beneficium illum suum Alvarezium dixerit: nihil esse, quod tanti faceret Nicolaum, hominem certe nullis dotibus insignem. Id cum aliquando, suppresso invidentis nomine, in Nicolai notitiam devenisset, ridebat effusissime apud Antistitem, atque haec in se tandem effatus est: *Quisquis ille fuerit, qui talia de me pronuntiavit, intus profecto me novit, atque adeo justus est rerum aestimator.*

Indole ad bilem pronus, non potuisset fere ad prodigium in quacunque re subita dulcis esse, ac tranquillus; nisi perpetuis in se victoriis affectus animi debellasset. Liquido constabat

om-

omnibus, qui cum eo familiariter utebantur, nunquam inventum fuisse aut hilarem nimium, aut tristem, aut subiratum, aut tetricum, aut animo pusillum, aut praecipitem, aut exterritum, aut imparatum. Cui veritati adstruxit fidem, quod insignis memoriae dedit exemplum, quo tempore Divi Ignatii Seminarium Angelopoli gubernabat. Solvebat quadam die quotidianas preces, cum nuntiare quis venit: Theologiae studentes alumnos, quotquot erant, quos ipse facti cujusdam inurbani reos, qua solebat moderatione, reprehenderat, in domos abiisse suas, et vacuum fecisse Seminarium. Audiens Rector: *Bene habet*, inquit; atque animo mire praesenti, ac sereno precibus institit persolvendis. Inconsultos alumnos post paucum temporis poenituit; quos tamen non admisit, nisi gravi auctoritate interposita, promissaque solemniter ipsius imperiis obedientia, pro tanto piaculo purgando: ne scilicet aut gratia vilesceret, aut Subditos indomitos ab se desiderari juvenus illa sui fidens crederet. Certe in hac nostra constitutione mortali nequaquam sperari potest mirabilis haec ad subita quaeque tranquillitas, nisi adsit peculiare Dei privilegium; quod sane conceditur assidue invigilantibus in affectibus animi edomandis. Pro interioribus hisce victoriis juvabat semet nimium quantum Nicolaus, insaeviens in suum corpus assiduo flagelli, et ciliciorum usu. Anticarum vox erat publica, ipsum semet acriter verberatum, noctu descendere consuesse in templum domesticum. Ejus-

G 3

dem

dem urbis Episcopus, qua familiaritate cum homine se gerebat, secretiorem ejus cubiculi partem ingressus est, obstupuitque ad ea, quae vidit secreto reposita, ferrea macerationis instrumenta, scuticamque sanguine infectam. Temperantissime cibabatur, et nisi statis temporibus, perquam raro gustabat aliquid, etiam rogatus: qui tamen de rebus id generis, jucunda, speciosaque simulatione voluptatis disserentem audiret; comissatorem eximium, et prae famosis Apiciis gulae deditum studio fortasse suspicatur. Fuere nonnulli, qui, dum pranderet ille, curiose animadverterent, appositas ipsi dapes hinc atque hinc volventem eleganter; et post magnificum famis apparatus, tenuissimo contentum fuisse alimento, atque ut plurimum a carnibus abstinuisse. Ab amico invitatus ad ferculum ipsi gratissimum, atque optime conditum, venit quamcitissimus, gulae nomen imprimis praetendens: et gustavit quidem; sed nimirum suavem admodum palato cibum dijudicans, causansque ferculum plus justo esse calidum, vas gelida plenum immiscuit; et sic ingratum cum reddidisset, avidissime devoravit. Anticariae Rector ex officio invitavit transeuntes illac Socios, ut secum coccolatum gustarent; caeteris tamen laute habitis, ipse vasculum aquae calidae dissimulanter assumpsit. In itinere ad Anticariam male concidit e mula, et iis duravit ad brachium doloribus affectus, ut etiam ad necessarios in humano commercio motus aegerrime se haberet: nihilo tamen secius ad

ad sex totos menses a chirurgo abstinens, patientissime toleravit; donec ad subditorum iteratas preces alienis manibus, et voluntati se concessit. Caetera cum bona semper valetudine uteretur; vultus pallor, et macies indicio satis erant, quantis in semet macerationibus insaeiret. Inter has quidem non minimam sibi fuisse, vehementer nonnulli suspicabantur, quod vestibus haud spoliatus cubitum semper iret: nam et noctu saepe audiebatur per domus deambulacra; et si pro infirmi externi confessione quis peteretur, praesto erat ille, aut aures daturus in Sacramento, aut Sacerdotem alium comitaturus; et quo die decretum de Jesuitico exilio nihil expectatus Regius Minister denuntiavit, quanquam tempus adhuc esset somno concessum, in consueta veste Rector inventus est.

Religiosa vota observabat accuratissimus; longe tamen a delicato fastidio, quod solet in animi anxietatem declinare: id enim mirum, quod virtus in illo a natura esse videbatur. Nunquam non laeto vultu Superiorem imperantem audivit; et quamvis aliis praeesse vehementissime horreret, suscepit, nihil obmurmurans, regimina, quae sibi commissa sunt. Obedientia semper fuit suprema ratio, cui sua quaecunque opera, et cogitationes aptavit: ac si quando in re aggredienda dubium exurgeret, ab sua opinione ad Superiorem provocabat, cujus utique sententiam, securam sibi legem operandi arbitrabatur. Quaelibet sibi commissa imperia, suis

G 4 pro-